

SPELET OM VÄRLDSHANDELN – en liten ordlista

Ordlista

Everything but arms (EBA)

Sedan 2001 får alla MUL-länder (minst utvecklade länder) tullfritt exportera alla produkter utom krigsmateriel, ris och socker (ris och socker undantagna till år 2009) till EU. Produkter måste härstamma från ett MUL-land för att de ska få exporteras tullfritt till EU. Det innebär exempelvis att reglerna inte gäller för ett klädesplagg från Moçambique, sytt av tyg från Indien.

Försiktighetsprincipen (Precautionary Principle)

En övergripande princip för att hantera och förebygga allvarliga skador på hälsa och miljö när det råder vetenskaplig osäkerhet. Enligt FN:s konferens om hållbar utveckling i Rio 1992 innebär försiktighetsprincipen att man inte ska kunna skjuta upp åtgärder om risk för allvarlig skada på hälsa eller miljö föreligger, även om detta inte är vetenskapligt bevisat.

Genmanipulering/modifiering

Gentekniken bygger på att den informationsbärande arvsmassan är likadan i alla organismer, från bakterier och musslor till giraffer och människor. Likheten mellan organismerna gör det möjligt att påverka arvsmassan. Gener flyttade från en organism till en annan kan uttryckas på samma sätt. Genteknik är samlingsnamnet för de tekniker som används för att modifiera arvsanlag. Resultatet är en genetiskt manipulerad/modifierad organism (GMO). Begreppet manipulering används oftast av dem som är kritiska till GMO, medan andra pratar om genmodifierade organismer. I det här spelet har vi valt att använda ordet genmanipulering genomgående.

Livsmedelssäkerhet (Food security)

Livsmedelssäkerhet innebär att ha en trygg tillgång till mat. Den officiella definitionen antogs 1996 vid FAO:s (FN:s livsmedelsorgan) toppmöte i Rom och säger att livsmedelssäkerhet föreligger då alla människor har fysisk och ekonomisk tillgång till tillräckliga mängder av säkra och näringsrika livsmedel för att tillfredsställa sina näringsbehov.

Marknadstillträde (Market access)

Den ursprungliga betydelsen av marknadstillträde inbegrep endast avvecklingen av de klassiska handelshindren tullar och kvantitativa restriktioner. Begreppet har dock vidgats och berör numera även exempelvis subventioner och tekniska handelshinder.

Multifunktionalitet (Multifunctionality)

En princip som innebär att jordbrukssektorn förutom att producera jordbruksvaror också spelar en viktig roll på andra områden, t ex som miljövärdare, ryggrad i landsbygdens ekonomi samt som värdare av kultur och en levande landsbygd.

SPELET OM VÄRLDSHANDELN – en liten ordlista

Subvention/exportsubvention

Att subventionera t ex jordbruk innebär att ge bidrag till bönder för att de ska kunna producera trots att världshandelspriset är lägre. Bonden får bidrag för att kunna driva sin verksamhet för en nationell marknad trots att den internationella markandens produkter letar sig in på den nationella marknaden och sänker priserna.

En *exportsubvention* innebär att staten går in och betalar bönderna så att deras produkter ska bli billigare och kunna säljas på världsmarknaden.

Teknologiöverföring

Teknologiöverföring är ett begrepp som används för att beskriva en process där kunskap och tekniska lösningar överförs från dem som har till dem som inte har. Det kan t ex gälla kunskap om processer i industriella processer men kan lika väl beskriva kunskap om olika former av social organisering.

Tulleskalering (Tariff escalation)

Med tulleskalering menas att man har låga eller inga tullar på importerade råvaror, men allt högre tullsats ju mer förädlade produkterna blir.

Twistlösningsmekanismen (Dispute Settlement Understanding)

Är den mekanism som finns i handelsregelverket för att hantera konflikter kring handelsreglerna. Kan även fungera som en slags domstol mellan länderna och kan t ex ”döma” länder till olika former av sanktioner.

Utländska Direktinvesteringar (Foreign Direct Investment, FDI)

När ett företag med säte i ett land startar verksamhet i ett annat land eller etablerar sig i ett annat land genom nyinvesteringar, sammanslagningar eller uppköp av bolag.